

Politik for integration af bæredygtighedsrisici

Formål

Investeringsrisiko kan komme mange steder fra. Ved **bæredygtighedsrisiko** forstår vi en miljø-mæssig, social eller en ledelsesmæssig begivenhed eller omstændighed, som - hvis den opstår - kunne have faktisk eller potentiel væsentlig negativ virkning på værdien af en investering.

I PenSam Bank er vi bevidst om, at når en investering er udsat for bæredygtighedsrisici, kan det påvirke værdien af investeringen på linje med andre investeringsrisici og dermed i sidste ende resultere i et negativt afkast. Det, at vi tager højde for bæredygtighedsrisici ved investeringsbeslutninger og ved investeringsrådgivning, betyder, at nogle selskaber og sektorer vil blive valgt fra som investeringsmulighed, mens andre derimod vil blive valgt til.

Formålet med denne politik er at give vores kunder et sammenhængende billede af,

- hvordan vi i PenSam Bank tager højde for bæredygtighedsrisici,
- hvilke konkrete typer risici vi tager højde for, samt
- hvordan vi eller vores samarbejdspartnere løbende analyserer, hvordan konkrete selskaber og sektorer evne til at levere attraktive afkast påvirkes af disse risici.

Anvendelsesområde

Politikken gælder for alle aktivklasser. For nogle aktivklasser gælder særlige forhold, som er uddybet nærmere. Det gælder for statsobligationer, realkreditobligationer og alternative investeringer.

Politikken gælder alene for de kunder der får rådgivning om placering i puljeinvestering udbudt via samarbejdspartner eller modtager rådgivning af samarbejdspartner om investering af midler i pensionsaftaler.

Politikken dækker alene investeringer foretaget af vores eksterne samarbejdspartnere. Derfor indgår valg af samarbejdspartner som et særskilt punkt.

Konkrete eksempler på bæredygtighedsrisici

I PenSam Bank har vi identificeret en række forskellige typer af bæredygtighedsrisici, som netop afspejler det brede fokus vores samarbejdspartneres investeringsprodukter har.

Vi har delt de enkelte risikotyper op i 4 grupper.

I den første gruppe, har vi de *fysiske risici*, der relaterer sig til klimaforandringer, som samlet set kan påvirke en virksomheds værdi negativt. Det kunne eksempelvis være både pludselige og mere ekstreme vejrhændelser, f.eks. hedeølger, oversvømmelser, ildebrande og storme, vedvarende skift i klimaet, f.eks. ændringer i nedbør, øget vandstand og stigende gennemsnitstemperaturer, tab af økosystemer, f.eks. ørkendannelse, vandmangel, forringelse af jordkvalitet eller havets økosystemer eller miljøhændelser, f.eks. olie- eller kemikalieudslip til jord, vand eller luft.

Udover de mere klimaafhængige risici, har vi også identificeret risici, der relaterer sig til den *omstilling* de berørte selskaber står overfor som følge af klimaforandringerne. Det kan f.eks. være behovet for udvikling af nye forretningsmodeller, som følge af udviklingen i politiske mærkesager og heraf ny regulering, afgifter samt teknologiskift og forbrugeradfærd. Disse udviklinger vil negativt kunne påvirke omsætteligheden og markedsværdien af investeringer, f.eks. i CO2-intensive sektorer.

Vi er endvidere bevidste om, at en eksponering kan påvirkes negativt af *sociale faktorer* f.eks. overtrædelse af menneskerettigheder, dårlige arbejdsvilkår, børnearbejde, sundhedsspørgsmål, ulighed og diskrimination. Ligesom vi i sidste ende også har fokus på at undgå risiko knyttet til *ledelsesrelaterede faktorer*, f.eks. korrupsion og bestikkelse.

Afhængig af, hvilken sektor selskabet er i, og hvilket aktiv der er tale om, vil nogle af de ovenfor nævnte risikofaktorer være mere væsentlige end andre.

Nedenfor følger en beskrivelse af hvilke af bæredygtighedsrelaterede risici PenSam Bank anser som relevante i forhold til en række udvalgte aktivtyper.

Særlige bæredygtighedsrisici - Statsobligationer

Ved investering i statsobligationer, har vi identificeret en række særlige bæredygtighedsrisici, der knytter sig til udstederlandenes regeringsførelse. Det er forhold som eksempelvis korrupsion, ustabile politiske regimer, landets involvering i krigshandlinger, brud på menneskerettigheder og manglende efterlevelse af demokratiske grundprincipper.

Eksklusion af udvalgte landes statsobligationer

Internationale sanktioner, der f.eks. forbyder investeringer i bestemte lande, skal altid overholdes. Det gælder f.eks. for statsobligationer fra lande, der er omfattet af EU-sanktioner mod finansielle transaktioner med landet eller mod ledende personer, hvor det kan være svært at adskille disse og staten/centraladministrationen i det givne land.

Særlige bæredygtighedsrisici - Realkreditobligationer

Ved investering i danske realkreditobligationer har vi identificeret en række særlige bæredygtighedsrisici, der knytter sig til det ejendomsmarked, realkreditobligationerne understøtter finansiering af. Låntagere i ejendomme med et højt energiforbrug er mere udsatte for stigende energipriser, f.eks. som følge af politiske beslutninger om overgang til mere vedvarende energikilder, der eksempelvis gør olie eller naturgas langt dyrere end de alternative vedvarende energikilder som f.eks. sol eller vind. Udover at stigende energipriser kan gøre boligen dyrere at bo i for låntageren, er der også en risiko for, at ejendommene og dermed realkreditinstitutternes pant falder væsentligt i værdi som følge af de identificerede bæredygtighedsrisici.

Særlige bæredygtighedsrisici – Alternative investeringer

Investeringer i aktiver, som ikke er aktier eller obligationer, er i denne politik alternative investeringer. Det kunne f.eks. være direkte investeringer i **infrastruktur** såsom veje, broer, lufthavne, kloaker, vindmøller, m.v., men også investeringer i **ejendomme**.

I forhold til disse aktivtyper gælder der nogle særlige forhold ift. varetagelsen af bæredygtigheds-hensyn bl.a. på grund af den illikvide natur af investeringerne. De bæredygtighedsrisici vi har identificeret, som knyttet til denne type investeringer fordeler sig typisk mellem *fysiske risici*, der relaterer sig til klimaforandringer, f.eks. oversvømmelse, øget nedbør eller tørke, og *risici* forbundet med *omstillingen* til en mere bæredygtig teknologi.

Konkret har vi for ejendomme identificeret bæredygtighedsrisici knyttet til ejendommens energiforbrug, de byggematerialer, der anvendes, det efterfølgende arbejdsmiljø for bygningens brugere samt arbejdstagernes arbejdsvilkår i selve byggeprocessen.

Integration af bæredygtighedsrisici

Overordnet integreres bæredygtighedsrisici i PenSam Banks investeringsprodukter med afsæt i følgende tre fokuspunkter:

- Screening af investeringer
- Aktivt ejerskab via stemmeafgivelse og dialog samt
- Eksklusion

PenSam Banks engagement i og arbejde med ovenstående fokuspunkter som led i integrationen af bæredygtighedsrisici udføres af vores samarbejdspartnere på investeringsområdet.

Udvælgelse af samarbejdspartnere

Vores samarbejdspartnere og produktleverandører på investeringsområdet, f.eks. puljeinvestering, udvælges blandt mange kriterier også ud fra en vurdering af deres evne til at integrere bæredygtighedsrisici. I udvælgelsen af vores samarbejdspartnere på investeringsområdet lægger vi bl.a. vægt på, at samarbejdspartneren, hvor det er relevant:

- Integrerer miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige forhold i investeringsanalyse- og beslutningsprocesser.
- Er aktiv ejer og indarbejder miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige forhold i politikker vedrørende ejerskab og i den praktiske håndtering af investeringerne.
- Søger at opnå åbenhed om miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige forhold fra de selskaber, der investeres i

I den løbende dialog med vores samarbejdspartnere indgår også en vurdering af, om denne i tilfredsstillende grad lever op til de i denne politik beskrevne fokuspunkter for integration af bæredygtighedsrisici.

Konkret stiller vi krav om, at alle de leverandører af finansielle produkter, som vi har indgået en aftale med, har tilsluttet sig FN's principper for ansvarlige investeringer (PRI).

Det betyder, at disse samarbejdspartnere og produktleverandører er forpligtet til at integrere bæredygtighedsrelaterede faktorer i deres investeringsanalyser, beslutningsprocesser og deres arbejde med aktivt ejerskab. Det sætter dem i stand til at skride ind over for selskaber, der bryder internationale love og normer for miljøbeskyttelse, menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder og bekæmpelse af korruption.

I afsnittet nedenfor er det beskrevet mere konkret, hvad samarbejdspartneren gør i relation til de nævnte fokusområder.

Fokuspunkt (1) – Screening af investeringer

PenSam Bank anser screening af investeringernes mulige negative bæredygtighedsvirkninger som et meget vigtigt redskab i arbejdet med at integrere bæredygtighedsrisici i investeringsbeslutningsprocesser og ved investeringsrådgivning.

Det er derfor et krav, at vores samarbejdspartnere via en løbende screening, dog minimum en gang årligt, identificerer selskaber med potentielle bæredygtighedsrisici og eventuelt opstiller investeringsrestriktioner over for bestemte industrier. Resultatet af screeningen indgår både i analysen af bæredygtighedsrelaterede forhold samt i de aktive ejerskabsaktiviteter. Målet er, at vores samarbejdspartnere skal kunne reducere nogle af de bæredygtighedsrisici, vi har identificeret i denne politik. Samtidig indebærer screening af selskaberne også en god mulighed for at udpege nye investeringsemner.

Den screening af selskaberne, som vores samarbejdspartnere udfører, hviler på to ben. En **normbaseret screening** af selskaberne, hvor der sigtes mod at identificere brud på relevante internationale normer og konventioner om menneskerettigheder, arbejdsforhold, miljøbeskyttelse og bekæmpelse af korruption. Og en **aktivitetsbaseret screening** af selskaberne baseret på de aktiviteter, de udfører. Det kunne være screening for aktiviteter inden for tobak, alkohol eller fossile brændstoffer.

Når samarbejdspartneren via de løbende screeninger identificerer investeringer (eller selskaber), som har et brud på én eller flere internationale normer eller konventioner, opfordrer vi til, at vores samarbejdspartnere enten:

- Indleder dialog med selskabet med henblik på at få selskabet til at tage ansvar for bruddet og ændre adfærd eller
- Ekskluderer selskabet fra investeringsuniverset.

I den dialogbaserede tilgang er målet at få ledelsen i selskabet til at iværksætte forandringer, så lignende brud undgås fremadrettet.

Fokuspunkt (2) – Aktivt ejerskab

Aktivt ejerskab er et vigtigt redskab til at fremme selskabers langsigtede værdiskabelse og minimere risici relateret til bæredygtighedsrelaterede forhold samt finansielle risici for kunderne, efter investeringen er foretaget.

Med det formål at understøtte selskabernes udvikling og langsigtede værdiskabelse udøver vores samarbejdspartnere på investeringsområdet aktivt ejerskab via mindst følgende tiltag:

Dialog med selskaber

- PenSam Bank ser dialog som et vigtigt skridt i det aktive ejerskab. Dialogerne har blandt andet til formål at sætte fokus på potentielle negative bæredygtighedsvirkninger af selskabernes forretningsmodel og finde løsninger og initiativer til, hvordan de kan reduceres.
- PenSam Bank indgår ikke selv i dialog med selskaberne, men har overladt dette til vores samarbejdspartnere.
- Udøvelse af stemmerettigheder
- PenSam Bank ser stemmeafgivning som en mulighed for dels at øge indflydelse på selskabets ledelse dels som afsæt for en konstruktiv dialog med selskaberne. I de aktivt forvaltede strategier sigter vores samarbejdspartner derfor efter at stemme ved hver generalforsamling. Stemmeafgivning bruges endvidere, hvor dialogen med selskabet ikke viser tilstrækkelige fremskridt. I sådanne tilfælde kan stemmeafgivelsen medvirke til at understrege bekymring.
- PenSam Bank anvender ikke selv stemmeafgivning.

Fokuspunkt (3) – Eksklusion

Fører dialogen med selskabet ikke til betryggende resultater, vil vores samarbejdspartner eskalere dialogen med selskabet. En mulighed kunne her være at tage dialogen via et internationalt samarbejdsfora for derved at lægge større pres på selskabet. I de tilfælde, hvor dialog ikke fører til handling fra selskabets side, vil vores samarbejdspartnere tage skridt til et frasalg og eventuelt placere selskabet på eksklusionslisten. Det kan f.eks. være tilfældet ved vedholdende brud på internationale normer.

Under alle omstændigheder **ekskluderer** samarbejdspartneren som minimum **selskaber**, der agerer inden for:

- Klyngevåben
- Landminer
- Kemiske våben
- Biologiske våben
- Atomvåben, der ikke er omfattet af Traktaten om ikke-spredning af kernevåben

I forhold til kulproduktion og produktion af oliesand følger vores samarbejdspartner løbende selskabernes omsætning fra og eksponering mod disse. Alt afhængig af de enkelte selskabers deltagelse heri vil eksklusion kunne komme på tale.

Kontrol og rapportering

Der følges løbende op på, om samarbejdspartnere integrerer relevante bæredygtighedsrisici. Dette sker i den løbende dialog med vores samarbejdspartnere og mindst en gang årligt.

Lovgivningsmæssige rammer

Denne politik følger:

- Disclosureforordningens (SFDR9 artikel 3)

Ansvarlig

Det er bestyrelsen for PenSam Bank, der er ansvarlig for denne Politik.